

Išanalizuokite pateiktus dokumentus, susijusius su karo lauko teismo sprendimo įvykdymu šnipui Feliksui Kugiui (g. 1924 m.).

ORIENTACINIAI KLAUSIMAI

1. Kuo remdamiesi partizanai baudavo priešišškai nusiteikusius asmenis?
2. Kokie veiksmai atliekami, įtarus asmenį bendradarbiaujant su okupantais?
3. Partizanų baudžiamasis statutas numatė dvi bausmių rūšis. Kokios jos?
4. Kuo buvo kaltinamas Feliksas Kugis?
5. Kokia bausmė buvo skirta šnipui Feliksui Kugiui?
6. Kaip manote, ar skirta bausmė buvo adekvati jo nusikaltimui?
7. Ar atsižvelgiant į pateiktus dokumentus galima teigti, kad šnipinėjimas buvo laikomas darbu, už kurį mokamas atlygis?
8. Suraskite ir įvardinkite šaltiniuose vartojamą ezopo kalbos pavyzdį.

KONTEKSTAS

1948 m. gegužę surengęs masinį gyventojų trėmimą, okupantas ėmėsi klastos ir prieš partizanus – verbavo tuos, kuriuos nusprendė palikti neištremtus ir siųsti pas partizanus rinkti ir teikti agentūrines žinias. Tuo metu Ariogalos, Pernaravos, Josvainių ir kitų valsčių MGB padaliniai steigdavo šnipų punktus, kurių vedėjams buvo mokamas 700 rub. atlyginimas. Punktui priskirti eiliniai šnipai gaudavo 500 rub. mėnesinį atlygį, žinias teikdavo žodžiu arba raštu.

Labiausiai kovoje su okupantų talkininkais šiose apylinkėse partizanus išgarsino Felikso Kugio (g. 1924 m.) iš Paliepių atskleistas daugiau kaip 20 šnipų tinklas. Partizanai sulaikė Feliksą Kugį remdamiesi gyventojų surinktomis žiniomis ir tardomas šis prisipažino, kad 1948 m. sausio 1 d. Ariogalos NKVD viršininko buvo užverbuotas.

1. IŠTRAUKA IŠ LLKS BAUDŽIAMOJO STATUTO (1949 M. SPALIO 11 D.)

„Bendroji dalis

1. Kiekvienas asmuo, Lietuvos ar svetimos valstybės pilietis, veikęs prieš lietuvių tautos interesus arba savo veiksmais daręs ypatingą žalą lietuvių tautos dvasinėms vertybėms ar materialinėms gėrybėms, yra baudžiamas.

2. Bausmių rūšys:

a/ įspėjimas,

b/ mirties bausmė.

Nusikaltimų rūšys

3. Kas nusikalto šnipinėjęs Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio veiklą ir surinktas žinias teikęs okupacinės valdžios organams arba kitais kokiais būdais sąmoningai kenkęs laisvės kovos sąjūdžiui, tas yra baudžiamas mirties bausme.

Pastaba. Jei turi, konfiskuojama turto dalis.“

Kuodytė Dalia, Kašėta Algis (sud.) 1996. Laisvės kovos 1944–1953 metais. Dokumentų rinkinys, Kaunas, p. 357–358

2. LIUDININKŲ ARKLIO IR ASILO PARODYMAI APIE [FELIKSO KŪGIO] VEIKLĄ (1948 M. LIEPOS 3 D.)

„Mes, žemiau pasirašę, Arklys ir Asilas, tvirtiname, jog Kugis Feliksas, gyv. Paliepių km., Ariogalos vlsč., tikrai dirbo prieš naudai, aktyviai veikė prieš partizanus ir ryšininkus. Liudininkų paraš.: Arklys, Asilas“

LYA, f. K-5, ap. 9, b. 17, l. 18

3. FELIKSO KUGIO KVOTA NR. 7 (1948 M. LIEPOS 3 D.)

„Kvota

1948 m. liepos mėn. 3 d. aš, DUSV Alytė, pravedžiau kvotą apie šnipą Kugį Feliksą, gyv. Paliepių km., Ariogalos vlsč., kaltinamą už šnipinėjimą prieš naudai, už aktyvią veiklą prieš partizanus, kuris parodė -

Aš, Kugis Feliksas, gimęs 1924 m. lapkričio mėn. 29 d., prieš naudai dirbu jau antri metai, į šnipų organizaciją įstojau 1948 m. sausio mėn. 1 d. Savo rajone turėjau apie 960 žmonių, kuriuos turėjau šnipinėti ir būti atsakingu. 1948 m. gegužio mėn. 22 dienos išvežimus tvirtinau savo parašu aukoms.

Tvirtinu Beržas “

LYA, f. K-5, ap. 9, b. 17, l. 19

4. [NARUČIO RAJONO] DUS[ETO DALINIO] KARO LAUKO TEISMO SPRENDIMAS NR. 7 SKIRTI MIRTIES BAUSMĘ FELIKSUI KUGIUI (1948 M. LIEPOS 3 D.)

„DUS KLT sprendimas

DUS Karo lauko Teismas savo 1948 m. liepos mėn. 3 d. posėdyje svarstė šnipo Kugio Felikso, g. 1924 m. lapkričio mėn. 29 d., gyv. Paliepių km., Ariogalos vlsč. Kaltinamą KLT nuostatų 3 paragrafo 3 str. bylą.

KLT apklausęs kaltinamąjį Kugį Feliksą ir liudininkus nustatė, kad Kugis Feliskas būdamas Ariogalos valsč. šnipu šnipinėjo prieš naudai, aktyviai veikė prieš partizanus ir ryšininkus. Lietuvos laisvės kovos vardu KLT pripažino Kugį Feliksą kalto pagal KLT nuostatų 3 paragrafo 3 str. ir nusprendė nubausti mirties bausme – pakariant.

KLT pirmininkas Beržas

Nariai (neįskaitoma)“

1 l. f. K-5, ap. 9, b. 17, l. 20

5. IŠTRAUKA IŠ 1948 M. RUGSĖJO 15 D. A. MEŠKAUSKO LAIŠKO J. PALIŪNUI

„Siunčiu Karo lauko teismo sprendimus Nr. 18, 19, 20, 21 ir [22], [formas] P/1 ir P/6, 200 rublių mėnesinio mokesčio už rugpjūčio mėn. Mes kol kas gyvename visai gerai, persekiojimų didelių neturime. Šiuo metu planingai teko keletą šnipų pačiuoti. Nuo Jūsų sekančio išvykimo pagavome dar penkis. Dviems šiandieną dar nespėjom surašyti Karo lauko teismo nuosprendžio. Pasiųsim sekantį kartą (jie yra iš Ariogalos valsčiaus). Šiandieną kombinuojame dar 5 šaunamus atvesti į „šventą dvasią“ susitaikyti, nes jie po sekančių didelių sukrėtimų pasidarė tokie „švelnūs“ ir prašo pasigailėjimo. Šiuo metu kombinuojame vieną didesnio masto operaciją <...>.

LYA, f. K-5, ap. 1, b. 44, l. 88

6. IŠTRAUKA IŠ PARTIZANŲ PARENGTOS INFORMACINĖS SRITIES VEIKLOS ŽINIŲ, 1948 M. LAPKRIČIO 4 D. (UŽ SPALIO MĖN.)

„[Feliksas Kugis] Sekimus darydavo laukuose, atsigulęs rugiuose, o taip pat eidavo į miškus ieškoti partizanų išmintų takų ar ugniaviečių. Buvo komjaunuolis, turėjo apie tai liudijimą ir buvo iš NKVD viršininko gavęs naganą. Kugis prisipažino, kad sykiu su juo sekimus darydavo ir buvo NKVD užverbuotas Šmitrius Vytautas, gyv. Paliepių km. Ariogalos valsčiuje. Kugiui buvo pažadėta algos 700 rublių į mėnesį, bet viršininkas jam tos algos neišmokėdavo, bet duodavo avanso 200 rublių. F. Kugis tardymo metu išdavė šiuos savo bendradarbius-šnipus:

1. Jačunską Adolfą, gyv. Paliepių km.
2. Šmitrių Vytautą, gyv. Paliepių km.
3. Pocių Zigmą, gyv. Paliepių km.

4. Underi Igną, gyv. Paliepių km.
5. Krušinską Joną, gyv. Paliepių km.
6. Mirgilą Praną, gyv. Paliepių km.
7. Valaitį Alfonsą, gyv. Būdų km., Ariogalos vls.
8. Kulikauską Juozą, gyv. Šilų km., Ariogalos vls.
9. Kugį Juozą, gyv. Paliepių km.
10. Korniką Joną, gyv. Paliepių km.
11. Kugį Joną, gyv. Paliepių km.
12. Abromaitį Donatą, gyv. Ariogalos miestelyje
13. Urboną Teodorą, gyv. Paliepių km.
14. Urbonaitę Janiną, gyv. Paliepių km.
15. Lukošių Klemensą, gyv. Paliepių km.
16. Kregždę Vytautą, gyv. Paliepių km.
17. Urboną Zenoną, gyv. Paliepių km.
18. Urbonaitę Olgą, gyv. Paliepių km.
19. Sokolovą Lionginą, gyv. Aukštlaukio km., Ariogalos vls.
20. Krušinskaitę Anataliją, gyv. Paliepių km.
21. Krušinską Vytautą, gyv. Paliepių km.

Aukščiau minimas Kugis Feliksas Platinos dalinio pagal Karo lauko teis-
mo sprendimą buvo likviduotas.“

LYA, f. K-5, ap. 1, b. 170, l. 5-5v.